

Naschrift

🕒 9 min.

Een vrijbouter die zich door niets en niemand liet beknotten

Gijs Hak (1948-2025)

Gijs Hak nam het leven zoals het kwam. Hij had misschien wel een ruwe bolster willen zijn, maar bleef altijd de zachtaardige, sociale schipper.

DANA PLOEGER

Zijn allerlaatste reis lag Gijs Hak gewikkeld in een zachte blauwe wade in een bootje, gemaakt door goede vriend Ries en timmerman Wim. Op de kade hielden mensen stil om te zien hoe de bekende schipper zijn Zeester in de Nijmeegse Lindenberghaven voorgoed verliet. De scheepstoeters die buurschippers lieten klinken, bezorgden de schare vrienden en familie kippenvel.

Tijdens het maakproces van het bootje hadden de mannen veel lol gehad. Ze gingen soms even proefliggen; het moest niet te krap worden. Gijs zijn kenmerkende schaterlach weerklonk dan door de haven. Net als tijdens de vele theatervoorstellingen, muziekoptredens en bruiloften die hij vanaf 1991 op de Zeester had georganiseerd. Immer relaxt begeleidde Gijs dan het bruidspaar, dat behoorlijk onrustig werd van alle zaken die op de laatste nipper nog door hem moesten worden geregeld. Maar de schipper liet zich niet opjagen en - eerlijk is eerlijk - het kwam altijd goed.

Sloutjesspringer

Dat hij zo verslingerd raakte aan de scheepvaart lag niet voor de hand. Bij hem thuis in het gereformeerde middenstandsgezin werd vooral veel gediscussieerd en luisterde hij met zijn zussen Berry, Attie, Hennie en Teunie naar het radioprogramma De toestand in de wereld door G.B.J. Hiltermann. Vader Jan was sociaal en actief in de kerk en bestierde met zijn vrouw Adriana een manufacturenwinkel in Dussen.

Gijs was speels en ondeugend. Hij was fervent sloutjesspringer en maakte vaak de oversteek met het veer over de rivier de Dussen. Om wat centjes te verdienen, sloot hij weddenschappen af. "Wedden dat ik durf te springen?" Om vervolgens met kleren en al direct het water in te duiken. Het zoveelste natte pak kon zijn vader niet waarderen; hij voedde zijn kinderen met tucht en harde hand op. Vader Hak was een rechtlijnig man, die vanuit zijn geloof een behoorlijke stempel op zijn gezin drukte.

Moeder Adriana suste de boel vaak, zij was zorgzaam en lief. Bezorgd was ze om haar onhandige zoontje. Als tweejarige was hij lang ziek geweest, hij had

moeilijke voeten en kon slecht zien. Als kind werd hij meermaals aan zijn ogen geopereerd, maar hij was slim en haalde de leerstof op school makkelijk in.

Gijs bleef protesteren tegen de regels van zijn ouders en dat gaf de nodige strijd. Toch bracht hij met zijn humor ook veel gezelligheid in huis. Hij tekende graag en was geïnteresseerd in geschiedenis en wereldpolitiek. Zijn zussen reageerden verbaasd dat hij na de hbs in 1967 scheikunde ging studeren aan de Technische Hogeschool in Eindhoven.

Gijs proefde in de Lichtstad voor het eerst echte vrijheid en besloot zich door niets en niemand meer te laten beknotten. Hij had inmiddels dikke verkering met Gretha, al net zo'n vrijbouter. In die tijd droegen studenten nog kostuums naar college, maar Gijs verscheen in slobbertrui en lange jas en liet zijn baard en haren groeien. Samen met studievriend Paul Baas doken ze de alternatieve hoek in. Het was de tijd van de studentenopstanden, tegencultuur en undergroundmuziek. Ze behoorden tot de actieve kern van dat alles in Eindhoven.

Drie jaar later hingen de vrienden hun technische studies aan de wilgen en vertrokken naar Nijmegen om sociologie te gaan studeren. Vanuit dat links-activistische bolwerk deden ze mee aan acties voor onderwijshervorming en maakten het Nijmeegs Universiteitsblad. Gijs streed voor rechtvaardigheid en discussieerde graag. Daarnaast zette hij zijn creatieve kwaliteiten in bij het maken van affiches en pamfletten bij drukkerij Stichting Studentenpers Nijmegen (SSN) - het epicentrum van de linkse beweging.

Hij was geen roerganger, maar bleef een beetje op afstand en bekeek de zaak met zijn spottende blik. Behalve die keer dat hij uit protest tegen de hoge werkloosheid in zijn nakie het podium beklom met een protestbord, met daarop: 'Werkende jongeheer'. In 1970 moest hij voorkomen bij de rechtbank in Arnhem, nadat hij en zijn kompanen een leegstaande woning aan de Staringstraat hadden gekraakt. Gijs verscheen in een lange, witte kaftan, als tegenhanger van de zwarte toga van de rechter. Dat proces leidde uiteindelijk tot het Nijmeegs Krakersarrest van de Hoge Raad, zodat kraken niet langer strafbaar was.

In oude eend naar Azië

Een burgerlijk stramien lag hem totaal niet, liever zocht hij het avontuur op. In 1978 reed hij met een vriend in zijn oude eend naar India, Afghanistan en Pakistan. Achterin de auto legden ze wat pornoblaadjes, zodat ze de douaniers bij de strenge grensposten konden afleiden. Dat werkte uitstekend. Zijn studie raakte meer en meer op de achtergrond, liever zat hij in de kroeg, schreef mee

aan manifesten en stopte veel tijd in het Vlooiëntejater: een muziek- en theatergezelschap dat thema's uit de studentenbeweging voor het voetlicht bracht. Hij maakte vele decors en affiches. Na vier jaar hield het gezelschap op te bestaan, maar niet nadat ze eerst een elpee hadden uitgebracht met de titel Alles moet weg.

Inmiddels woonde hij met Gretha op een woonboot op de Vlietberg, een lighaven aan de rafelrand van Nijmegen vol vrijdenkers. Hier voelde hij zich thuis. Hij liet zich niets opleggen: Gijs heeft wat protestbrieven geschreven. Hoewel hij een hekel had aan regels, ontdook hij die niet. Zijn autonomie behield hij door nooit steun van de overheid te ontvangen, hij regelde altijd wel weer betaald werk. Zo werkte hij vijftien jaar bij studentendrukkerij SSN. Maar toen hem werd aangeboden manager te worden, koos Gijs het hazenpad. Dat riekte te veel naar vastigheid.

Hij bleef liever actief in de protestbeweging, zoals bij de bekende Piersonrellen in 1980 - als protest tegen de sloop van huizen voor de komst van een parkeergarage. Gijs zou nooit afstuderen. Als veertiger dacht hij nog even aan de School voor Journalistiek, maar dat plan liet hij varen.

Hoewel hij zeker consciëntieus en verantwoordelijk was, koos hij toch altijd voor zijn vrijheid. Dat bracht hem uiteindelijk bij de scheepvaart, hij kocht het schip de Twee Gebroeders en daarna De Orion en behaalde alle benodigde papieren, zodat hij zelfstandig vrachten van en naar Frankrijk kon vervoeren. Hij was een tijdje veerkapitein, liet zich inhuren als stuurman en maakte zo lange reizen met vrachtschepen en duwbakken. Zijn nieuwe carrière paste hem als een oude jas.

Al maakte zijn omgeving zich weleens zorgen, want Gijs meed risico's niet. Hij maakte meermaals ernstige ongelukken mee. Hij verbrijzelde enkele vingers, brak zijn enkel en viel een keer midden in de winter tijdens de wisseling van de wacht overboord en zwom onder de al draaiende schroef door om aan de andere kant door zijn scheepsmaten aan boord te worden gehesen. Dat was echt kantje boord.

Geen kinderen

Nadat Gretha en hij als goede vrienden uit elkaar waren gegaan, volgden vele liefdes. Charmant en knap als hij was, genoot hij van de aandacht van veel vrouwelijk schoon. "Als vrouwen voor je vallen, kun je ze maar beter oprapen", zei hij dan met een kwinkslag. Al wist hij diep van binnen dat hij zich nooit werkelijk zou binden. Ook wilde hij zeker geen kinderen, daarvoor vond hij de wereld te veel een zootje. Hij liet zich al jong steriliseren.

Als sociaal dier nam Gijs mensen die hij tegenkwam snel voor zich in. Maar wilde je echt toegelaten worden in zijn kring, dan moest je wel deugen. Hij was een emotioneel en analyserend mens, die de mensheid en de wereld graag wilde begrijpen. Een echte prater was hij niet. Dat wat er werkelijk in hem omging, wist niemand.

Ook niet toen begin jaren tachtig zijn ouders vrij jong overleden en zijn zusje Teunie in 1992 volgde, ze was pas 38 jaar. Dat ervaarde hij als het grootste verlies in zijn leven. Maar ook over het overlijden van zijn eerste liefde Gretha, die jong dement werd, sprak hij niet. Hij kwam liever in actie en verzorgde haar trouw met enkele vrienden.

Vrijplaats voor vertier

Gijs woonde nooit alleen, toch bleef hij een eenling. Tot hij tijdens de Arnhemse Kadedagen in 2007 zorgmedewerkster Adriana Beintema ontmoette. Zij viel als een blok voor hem, al moest Gijs eerst nog loskomen van zijn toenmalige relatie. Ze wilden eigenlijk vooral verkeren, maar trouwden tegen ieders verwachting in. Hun trouwkaart was een zelfontworpen affiche. De twee vulden elkaar goed aan, zij was redelijk explosief en hij de rust zelve. Ze hielden ieder hun eigen leven, werk en vriendschappen.

Het boerderijtje in Lent dat ze gingen bewonen, werd al snel een vrijplaats voor vertier. Toen er eens drijfzand voor de deur ontstond, zette het stel enkele tweedehands etalagebenen op de kop in het zand om wandelaars te waarschuwen. Afwisselend verbleven ze ook op de Zeester met uiteraard hun honden: die viervoeters waren belangrijk voor hem.

Het liefst had Gijs Hak nog menig theatergroep de kans gegeven zich te presenteren op zijn schip, maar hij was inmiddels dik in de zeventig en ging op zoek naar een koper. Dat bleek geen sinecure. Kort erna werd hij zo ziek dat hij het vele en harde werk niet meer aan kon. Liever schreef hij gedichten, zat buiten op het dek te lezen of ging schaken met vrienden in café De Zon.

Gijs zorgde voor de borden en stukken bij deze zeventigplusclub. Hij kwam altijd, genoot volop en kende zijn openingen - met grote voorkeur voor het 'gambiet': eerst iets cadeau doen en dan de ander op achterstand zetten. Als je hem hoorde schateren, dan wist je dat hij aan de winnende hand was.

Fysiek zat het flink tegen. Vorig jaar september kreeg hij te horen dat genezing onmogelijk was. Angst voor de dood had hij niet. Wel was hij jaloers, gaf hij op het terras te kennen aan vriend Guus de Klein, want hij hing nog erg aan het leven. Al zou hij de verdere aftakeling van de wereld niet gaan missen - iets

dat hem bleef beroeren.

Bewondering oogstte hij voor de manier waarop hij nimmer klaagde en de helse pijnen verbeet. Doorzetten was hij gewend. Gijs wilde tot het allerlaatst helder blijven. Hij voerde met zijn zussen nog helende gesprekken.

De weken in het hospice bleef hij grapjes maken en op de laatste dag dronk hij met Adriana nog een glaasje champagne. Aan zijn zus Attie vroeg hij of ze op zijn uitvaart het bekende gedicht Mijn moeder is mijn naam vergeten van Neeltje Maria Min wilde voorlezen uit de bundel die hij haar ooit cadeau had gedaan. Zij las het voor, diep ontroerd:

'...Noem mij, noem mij, spreek mij aan; o, noem mij bij mijn diepste naam.
Voor wie ik liefheb, wil ik heten.'

Gijsbert Hak werd geboren op 24 december 1948 in Dussen en overleed op 17 april 2025 in Nijmegen.